

Den viktiga kvinnohistorien

Antologin *Kvinnopolitiska nyckeltexter* innehåller ett antal texter som har det gemensamt att de påverkat kvinnors medvetande och agerande både under sin samtid och i ett längre historiskt perspektiv.

Boken börjar med den text som Mary Wollstonecraft i rasande fart – och ilska får vi förmoda – skrev som ett svar (1792) på Edmund Burkes kritik av franska revolutionen. Den slutar med ett utdrag ur Susan Faludis *Backlash. Kriget mot kvinnorna* (1991).

Det går naturligtvis att ifrågasätta urvalet: varför inte August Bebel's bok om kvinnan, det mest lästa av alla socialistiska standardverk? Och varför Alva och Gunnar Myrdals *Kris i befolkningsfrågan*, som handlar lika mycket om män och barn som om kvinnor? Men den typen av kritik är ganska ofruktbar. Så mycket mer givande är det att i ett sammanhang kunna ta del av den diskussion om kvinnan som pågått sedan slutet av 1700-talet och alltjämt pågår.

Jag skulle önska att den här boken bleve obligatorisk för alla elever i grundskolans högstadium och på gymnasiet. Då skulle de ungdomar som inget vet om en tidigare kvinnokamp få lära sig mycket. Då skulle de som tror att jämställdheten är uppnådd begripa att mycket återstår och då skulle de som tar allt för givet inse, att likaväl som dagens rättigheter en gång infördes så kan de också avskaffas. Att riva ner går i regel snabbare än att bygga upp.

De som läser den här boken skall också känna igen mycket av dagens diskussion och inse att det som de tror sägs för första gången har sagts många gånger förut och för länge sedan. De skall märka hur modernt och radikalt mycket av nyckeltexternas

Johanna Esseveld och
Lisbeth Larsson (red)
KVINNOPOLITISKA
NYCKELTEXTER
Studentlitteratur

innehåll är, ja, så radikalt att många av dem skall rygga tillbaka inför det som sägs.

Hos mig, som historieforskare och erfaren feminist, väcker de kvinnopolitiska nyckeltexterna känslor av nostalgi och oro.

Jag tänker med vemod och glädje tillbaka på den tid när vi återupptäckte den tidiga kvinnorörelsen och letade fram texter av Sophie Adlersparre, Alexandra Kollontaj, Frida Steenhoff, Clara Zetkin med flera och jag minns lyckan i att 1972 komma hem från mitt första besök i USA med ett exemplar av Mary Wollstonecrafts *A Vindication of the Rights of Women* i bagaget.

Med oro tänker jag på att en ny kvinnorörelse om några årtionden skall få göra om det vi gjorde. Kvinnorörelsens historia är, som Susan Faludi skriver, fylld av bakslag och motreaktioner. I min bok *Testiklarnas herravälde* sökte jag föra i bevis att en sådan motreaktion eller med mitt uttryck, kontrarevolution, krossade en stor del av de drömmar som 1800-talets kvinnorörelse närde. När kontrarevolutionen nått sitt mål lades ett mörker över den tidigare kvinnokampen och det som händelsevis lyste igenom gavs nedsättande och föraktfulla epitet.

Nu befinner vi oss i en så lågkonjunktur och sådana är alltid förmånliga för motreaktioner i kvinnofrågan. Kvinnors krav måste stå tillbaka för lösningen av större och viktigare problem, säger man. Kvinnors självkänsla trycks ner och känslan av större skyl-

dighet mot andra än mot oss själva infinner sig så lätt. Mogna kvinnor söker tröst och trygghet i hemmets vrå. De unga går upp i förälskelser och kärleksdrömmar. Många tappar tron på framtiden. Risken är stor att ett mörker så småningom täcker över den senaste kvinnorörelsen, den som för många redan är blott ett minne och för många helt okänd. Men, säger någon, kvinnomedvetenheten är så förhöjd att det inte går att trycka ner den igen. Ursäkta, men så sades det på 1920-talet också, och likafullt vet vi vad som hände. Våra ledande politiska kvinnor är underordnade partiapparaterna och den manliga hegemonin. I världspolitiken sitter överallt män i toppen.

Nu levande kvinnor bär ansvar för att en kvinnogeneration om kanske femtio år inte skall behöva göra om det som vi gjorde för tjugo år sedan. På vilket annat område mörklägger och utplånar man historia och kunskap och börjar man ständigt från början? Att kontinuiteten i kvinnorörelsens historia inte ännu en gång förloras är av största framtida betydelse. Därför är det viktigt att kvinnohistoriska böcker fortsätter att komma ut.

Hjördis Levin